

Keskkonna ülevaatus analüüs, koostatud seisuga 1.11.2017, jätkatud täitmist 4.11.2018, 10.12.2019, 19.12.2020 (google'i vormid)

2017: Tallinna Lasteaias Südameke käib 178 last ja töötab 40 inimest.

2018: Tallinna Lasteaias Südameke käib 200 last ja töötab 41 inimest.

2019: Tallinna Lasteaias Südameke käib 176 last ja töötab 36 inimest.

Keskkonna ülevaatuses koostatud küsimustikud said tehtud lähtuvalt riikliku õppekava valdkonna „Mina ja keskkond” lahti kirjutatud laste oskustest. Kokkuvõtte on tehtud laste, õpetajate ja lapsevanemate vastustest. Välja jagati iga rühma peale kaks küsitlust. Üks õpetajatele- lastele täitmiseks, teine hoolekogu liikmele täitmiseks.

2020: Tallinna Lasteaias Südameke käib 172 last ja töötab 39 inimest.

Keskkonna ülevaatuses varasemalt kasutusel olnud küsimustes tegime muutuseid ja uue küsitluse aluseks võtsime Sirje ja Georg Aheri poolt koostatud näidisküsimustiku, mida sobitasime oma lasteiaia vajadustega. Küsimustikule vastati google'i vormid keskkonnas ja anonüümselt, seega oli vastajaid oodatust vähem.

2021: Tallinna Lasteaias Südameke käib 170 last ja töötab 37 inimest. Sel aastal viisime läbi eraldi (google'i vormid keskkonnas) küsitlused lapsevanematele ja õpetajatele/lastele. Lapsevanematele osakaal oli võrreldes möödunud aastaga suurem, sest iga vanem sai küsitlus lingi (möödunud aastal palusime küsitlusi levitada hoolekogul)

Majandusjuhatajalt sai küsitud vee ja elektri kulu aastate jooksul:

Vesi

2015	1446 m ³
2016	1465 m ³
2017	954m ³ , seisuga september 2017.
2018	1052m ³ - Pärnu mnt.109a 367m ³ - Saku tn.7
2019	875 m ³ - Pärnu mnt.109a 317 m ³ -Saku tn.7
2020	581 m ³ - Pärnu mnt 109a 249 m ³ - Saku 7
2021	675 m ³ - Pärnu mnt 109a 200 m ³ -Saku 7

2017: Veekulu vähendamiseks sai pandud kraanidele filtrid. Eesmärgiks on hoida veekulu ja arved võimalikult kokkuhoidlikud ja võimalusel neid vähendada. Likvideerida lekkivad WC- potid ja mittetöötavad paagid võimalikult kiiresti.

2018: Veekulu on vähenenud Pärnu mnt. majas, teises majas kahjuks veel võrdlust meil ei ole.

2019: Veekulu on vähenenud sel aastal mõlemas majas. Oleme kokkuhoidlikud.

2020: Veekulu on vähenenud seoses corona kriisiga, lapsi on lasteaias vähem.

2021:Veekulu on suurenenud, sest suvel kastsime õppeaeda. Vihmaveest ei piisanud.

Elekter

2015	87087 MWh
2016	84318 MWh
2017	67095 MWh, seisuga september 2017.
2018	79159MWh- Pärnu mnt. 109a 11866 Mwh- Saku tn. 7
2019	58288 MWh- Pärnu mnt.109a 14734 Mwh -Saku tn.7
2020	58000 MWh- Pärnu mnt.109a 14600 Mwh -Saku tn.7
2021	54487Mwh-Pärnu mnt.109a 13913 Mwh-Saku mnt.7

2017: Elektrikulu selle aasta seisuga tuleb suurem kui eelmistel aastatel. Lisame lülititele „Kustuta tuli!” märgid.

2018: Elektrikulu on suurenenud sel aastal võrreldes eelmise aasta kokkuvõttega. Saku tänava hoone arvutusi näeme alles järgmisel õppeaastal.

2019: Meie lasteaias kaotati ära kaks rühma ja Pärnu mnt. majas on selle tõttu ka väiksem elektrikulu. Saku tänava majas on meie kulutused tõusnud.

2020: Elektrikulu on meil vähenenud vaatamata sellele, et seoses kriisiolukorraga on majas pidevalt töötanud ventilaatorid. Oleme olnud hoolsamad tulede kasutamisel.

2021: Elektrikulu vähenemine on hoolsa personali ja korras elektriseadmete tulemus.

Paberikulu

2017	Valge paber/koopia paber 4100 lehte kuus Värviline paber 210 lehte kuus
2018	Koopia paber 900 lehte kuus Joonistuspaper 326 lehte kuus Värviline paber 85 lehte kuus
2019	Koopia paber 2000 lehte kuus Joonistuspaper 197 lehte Värviline paber 103 lehte
2020	Koopia paber 1500 lehte kuus Joonistuspaper 180 lehte kuus Värviline paber 90 lehte kuus
2021	Koopiapaber 1470 lehte kuus Joonistuspaper 180 Värviline paber 90

2017: Kolmes rühmas on kasutusel paber, mis on ühelt poolt juba kasutatud, kuid teisele poole saab veel joonistada. Samuti kogutakse vanematelt väiksemaid paberijääke.

Eesmärgiks on paberikulu vähendamine. Koopiapaberit kulub väga palju.

2018: Paberikulu on vähenenud, sest rühmades kasutatakse väga palju ühelt poolt juba kasutatud paberit ning ajakirjade, kalendrite väljalõikeid.

2019: Paberikulu on kasvanud kohutavalt palju. Peame korraldama paberi säästmise näituse lastele ja õpetajatele. Laste tööst on näha, et osa rühmi tegelevad paberi taaskasutusega. Meil on olemas paberikonteiner ning prügi soreerimist kasutatakse aktiivselt.

2020: Paberi mõistlikuks kasutamiseks on leitud erinevaid võimalusi: uuskasutus (ühelt poolt kasutatud paberi puhta poole kasutamine), rühmatööde tegemine, väiksemad formaadid, mõnes rühmas on seatud sisse erinevate paberite karbid, kus on väiksemad jäätmed meisterdamiseks. Asutuse asjaajamiseks kasutatakse erinevaid digivahendeid ja õppetegevustes on soositud tegevused, kus võimalikult vähe kasutatakse paljundatud töölehti.

2021: Paberit püüame kasutada säästlikult, laste loovtöodes on tihti kasutusel ajalehe ja ajakirjalõiked, tapeedijäägid. Lapsed saavad vabaks meisterdamiseks paberijääke, mis jäävad erinevatest tegevustest alles. Asjaajamine lasteaias on suures osas paberivaba.

Info, teavitamine ja kaasamine.

2017: Veel ei ole näha, et oleme keskkonda hoidev lasteaed, kuid üritused on tulemas ja infot alles jagatakse. Kehtib veel põhimõte, et lapsed on liiga väikesed, et mõista Rohelise Kooli põhimõtteid, kuid lapsed teavad, et väärtustame keskkonna hoidu.

Uurimusest selgus, et oleme rahul keskkonnaga, kus me viibime.

2018: Majja sisenev külaline saab aru, et me oleme keskkonnasõbralik lasteaed. Lastel arvates ei tea õpetajad, et me osaleme Rohelise Kooli programmis. Lapsevanemad on sellest teadlikud. Lapsed ja õpetajad teavad, et ka õpetajatele toimuvad üritused, lapsevanemad pole sellest kuulnud. Lapsevanemad on teavitatud, et me osaleme Rohelise Kooli programmis. Tegevusi lapsevanematele on korraldatud teiste ürituste raames. Lapsed pole blogist teadlikud, vanemad on. Lapsed teavad, et me osaleme programmis. Lapsed ei teadnud Rohelise Kooli üritustest, vanemad teadsid neist, mis on korraldatud lastele. Lapsed on mõistnud, et väärtustame keskkonnahoidu. Ka koduleheküljel on info, et osaleme Rohelise Kooli programmis. Lapsevanemate arvamusel selgus, et peaaegu, et lapsed on kaasatud ja nendega tehakse tegevusi.

2019: Majja sisenev külaline ei näe hetkel, et me oleme keskkonnasõbralik lasteaed. Kõik õpetajad on informeeritud, et me osaleme Rohelise Kooli programmis. Lapsevanemad ja õpetajad ei ole teadlikud Rohelise Kooli üritustest lasteaias. Lapsevanemad on teavitatud programmis osalemisest. Lapsevanematele pole korraldatud programmi jooksul ühtegi üritust. Võtame selle plaani, kuigi Jäätmetekke Vähendamise nädalal on toimunud juba kaks üritust lapsevanematele. Informatsiooni edastamine on jäänud ilmselt kesiseks. Lastele peaks jagama rohkem infot selle kohta, et me osaleme Rohelise Kooli programmis. Lastele korraldatakse üritusi

programmis ja lapsed on mõistnud, et me väärtustame keskkonnahoidu. Koduleheküljel on olemas info programmi kohta. Lapsevanemad on rahul, et lasteaed osaleb Rohelise Kooli programmis ja lastele selgitatakse kesklinna hoiu olulisust.

2020: Endiselt on murekohaks, et lasteaia osalemine Rohelise Kooli programmis, ei ole majja sisenejale selgelt nähtav. Siiski tuleb küsimustiku vastustest välja, et lasteaias pööratakse suurt tähelepanu keskkonnahoiule ja sellekohase info levitamisele sotsiaalmeedia ja lasteaia ajalehe kaudu. Toimunud on üritused lastele, covid-19 tõttu üritused vanematele ja kogukonnale ei ole olnud võimalikud. Laste-üritused on viidud läbi rühmades, et vältida kokkupuuteid erinevate gruppide vahel.

2021: Võrreldes möödunud aastaga, on tunduvalt paranenud olukord, kus õuealale sisenev inimene saab infot, et osaleme Rohelise kooli programmis. Lasteaia aiale on kinnitatud vastav infotahvel ja lasteaia territooriumil oleval infotahvil on sellekohast infot ning lipuvasdas lehvib meie Roheline lipp. Meie lasteaias toimuvatest keskkonnaalastest tegevustest on artiklid Südamekese Sõnumites, lasteaia kodulehel ja FB-s ning Rohelise kooli võrgustiku FB-s, tegemisi kajastab ka meie blogi. Selleks, et meie lapsed oleks veelgi paremini kursis meile omistatud Roheline lipu ideedega, oleme sel aastal saatnud väikese Rohelise lipu järjekorras kõikidesse rühmadesse. Kuu jooksul pööratakse rühmas rohkem tähelepanu ühele meie lasteaia poolt valitud teemale, kuu kokkuvõtteks valmib väike poster.

Elurikkus ja loodus.

2017: Tuntakse ja iseloomustatakse metsloomi, koduloomi, putukaid ja teravilju. Seeni ei tunta. Veel ei teata loomade käitumisviise erinevatel aastaegadel. Aastaaegadega seotud muutusi looduses osatakse kirjeldada. Ilmastikunähtuste seoseid aga mitte. Puid ja taimi on istutatud. Putukate elupaiku ei tunta. Aias ja metsas kasvavad taimed vajavad tutvustamist. Kirjeldatakse inimtegevuse mõju ümbritsevale loodusele.

2018: Lapsed oskavad nimetada ja iseloomustada metsloomi, koduloomi, putukaid. Lapsed tunnevad tuntumaid seeni. Ei tunta teravilju. Teatakse loomade käitumise eripära eri aastaegadel. Tuntakse putukate elupaiku. Tuntakse ka aias kasvavaid taimi ja nimetatakse nende erinevusi. Osaletakse taimede ja puude istutamisel, kasvatamisel. Kirjeldatakse looduses toimuvaid muutusi, mis on seotud aastaegade vaheldumisega. Seostatakse ilmastikunähtuste seoseid aastaegadega. Suudetakse kirjeldada inimtegevuse mõju kodukandi loodusele.

2019: Lastega tegevustes kajastatakse Eestis elavaid metsloomi, koduloomi ja putukaid, seeni, teravilju. Teatakse loomade käitumise eripärasid eri aastaegadel. Kirjeldatakse putukate elupaiku. Teatakse aias ja metsas kasvavaid taimi. On osaletud puu istutamisel. Leitakse seoseid aastaegade vaheldumises ja nendele vastavaid ilmastikunähtusi. Kirjeldatakse inimtegevuse mõju kodukandi loodusele. Kõike seda arutatakse lastega.

2020: Lasteaia õppekava on koostatud nii, et lapsed saaksid erinevaid teadmisi, mis seotud Eesti, kodulinna ja lasteaia õueala loodusega. On koostatud õppematerjal õueala puudest ja põõsastest, mida vajadusel täiendatakse. Elurikkuse suurendamiseks on õuealal väike piirkond, mida ei niideta, kus lapsed saavad taimi uurida ja ka tutvust teha mõnede putukaliikidega. Rajatud on aed, kus esialgu küll

väikesed istutuskastid igale rühmale. Lisaks "kõrvitsamägi", väike vaarika- ja marjapõõsa ala. Õuealal on ka üks pesakast ja talvisel ajal panevad lapsed lindudele õue toitu. Seoses corona ajaga ei ole erinevaid gruppe hõlmavaid talgupäevi toimunud, aga koos lastega on tehtud õunamahla, riisutud lehti, saetud ta teisedatut vana puupalk, korjatud õuealalt prahti. Lasteaia õuealal puudub kompostikast.

2021: Lasteaia õppekavas on kindel koht loodusobjektidega tutvumisel. Oleme laiendanud taimedega tegelemist: kasvatasime ise oma õppeaeda ja peenarde tarbeks aedvilja- ning lilletaimi. Igal rühmal oli aias oma ala, kus hoolitseti sinna istutatud taimede eest. Erinevate taimede valik oli päris mitmekesine (peiulill, päevalill, kress, rukkilill, kosmos, saialill, salat, till, basiilik, petersell, suvikõrvits, sõstrapõõsad, sibulad, tomatid). Aia lähedusse on paigaldatud putukahotell ja kompostikast. Nii õppeaias, kui ka mujal õuealal on läbi viidud erinevaid õuesõpetegevusi: on uuritud taimi neid joonistades, kasutades kunstitöö tegemisel, jälgitud putukate tegevust ja lindude toimetusi. Suuri ülelasteaialisi koos vanematega läbiviidud talgupäevi ei ole olnud, sest covid19 tingimustes ei ole see võimalik. Talguid oleme teinud lastega (sügisel lehtede riisumine, õuealalt sodi korjamine, õuemängude korrastamine). Sügisel toimus talgutele sarnanev üritus õpetajatele-infotund liikudes, kus tehti aias viimased vajalikud tööd ja räägiti sellest, mis tehtud ja kuidas järgmisel aastal aiatoimetusi korraldada. Küsimustikust lapsevanematele tuli välja, et pooled vastanud vanematest oleks nõus kaasa lööma keskkonnahariduslikes tegevustes ja nimetatakse, et vaja on isiklikku initsiatiivi.

Kliimamuutused. Toit.

2017: Meie lasteaial on kaks maja, ühes majas tehakse toit kohapeal, teise majja tuuakse toit igaks toidukorraks kohale. Kasutatakse kohalikku toorainet. Samuti Euroopa Liidu poolt toetatud puu- ja köögivilja, piimatooteid. Kord nädalas on menüüs kalast tehtud toit. Päris puhast taimetoitu ei pakuta. Kõik võimalused oma maitsetaimede kasvatamiseks on olemas, 1. juunil 2017 Laste- ja noorte lillepeo raames külvatud maitsetaimi said lapsed proovida sügisel. Kodus saab laps süüa enda kasvatatud maitsetaimi. Kahjuks tekib meil palju toidujäätmeid, sest lapsed ei söö ära neile tõstetud toidukogust. Keskkonna töömeeskond jagab põhimõtet, mida kasutatakse mujal maailmas, et laps peab ise oma toidukoguse taldrikule tõstma ja selle siis ära sööma.

Kahjuks pole meil kompostikasti. Lastega ei täideta ilmavaatlustabeleid, kuid tegeletakse lühiajaliselt ilmastikunähtuste vaatlustega. Vanemate rühmade lastele räägitakse ka kliimamuutustest ja nende põhjustest.

2018: Toit tuuakse lasteaeda. Me ei tea, kas kasutatakse kohalikku toorainet. Menüüs on piisavalt taimetoite. Menüüs on vähemalt korra nädalas kalatoit. Rühmas arvatakse, et meil tekib palju toidujäätmeid, lapsevanemad nii ei arva. Maitsetaimi saavad kasvatada lapsed rühmas, lapsevanemad on informeerimata. Neid saab kindlasti ka maitsta. Väetamisel ei kasuta me komposti. Rühmas vaadatakse ilma igapäevaselt, kuid vanemad on informeerimata. See teema, mis põhjustab kliimamuutusi ja mida inimene nende muutuste vähendamiseks teha saab on lastele rääkimata.

2020: Selleks, et lasteaias tekiks vähem toidujäätmeid, on püütud lastele selgitada, miks on tark oma toit kõik või vähemalt osaliselt ära süüa. Sellel on olnud mõningane tulemus. Pakkumaks lastele võimalust näha, kuidas kasvab seemnest taim ja seda

saab ka süüa, kasvatatakse mõnedes rühmades maitsetaimi. Õuealal olevates istutuskastides on enamasti kasvamas maitsetaimed, murulauk, piparmünt, mida lapsed saavad omavalmistatud toitude juures kasutada. Ilmavaatlus on rühmades hommikuringi osa.

2021: Sel aastal viisime läbi ürituse, kus püüdsime lastele näidata, kui palju või vähe, läheb toitu raisku. Mõneks ajaks oli sel aktsioonil mõju ja lapsed püüdsid suurema osa toidust ära süüa. Lastel on võimalik ka oma toiduportsu veidi ise kujundada, laps ütleb, kas näiteks soovib kastet, ka selline toimetamine aitab toidujäätmeid vähendada. Ühes rühmas tehakse järgi jäänud terviseampsudest nädala lõpus salatit. Toidu raiskamist aitab vähendada ka see, kui lapsed teevad ise õppekõrgis mõningaid lihtsamaid toite. Suvel saame kasutada oma aias kasvatatud. Meie õuealal on esimest aastat kompostikast, sinna oleme pannud ainult õuealalt kogutud materjali. Rühmades on hommikuringi osaks ilmavaatlustabeli ülevaatus.

Energia.

2017: Ruumist lahkudes kustutatakse tuli. Lapsed on pistikute eest kaitstud. Energiat säästetakse. Ollakse teadlikud, et taimed ja loomad kasutavad päikeseenergiat ning millest toodetakse elektrit, mida kasutab meie lasteaed. Kivimitest tutvustatakse lastele ainult paekivi kui rahvuskivi. Toad on parajalt köetud. Elektri seadmed lülitatakse välja pärast kasutamist ja nende ostmisel jälgitakse energia tõhusust.

2018: Ruumist lahkudes kustutatakse tuli. Küsitlusest selgus, et lapsed ei ole pistikute eest kaitstud. Pöörame tähelepanu pikendusjuhtmete kasutamisel laste ohutusele. Energiat säästetakse teadlikult. Seda ei teata, millest tehakse elektrit, mida kasutab meie lasteaed. Kivimite lastele tutvustamise teema on plaanis. Lastele selgitatakse, et elektri tootmine on kallid ja seda tuleb säästa. Meil ei ole liiga külma ega liiga sooja. Elektriseadmed lülitatakse välja peale nende kasutamist. Me ei tea, kas lasteaeda ostetud seadmete soetamisel on jälgitud energiatõhusust.

2019: Lapsed ütlesid, et issi kustutab toas tule. Lapsed on pistikute eest kaitstud, energiat säästetakse. Osa lapsi teab, et taimed ja loomad saavad energia päikeselt. Me ei tea, millest toodetakse elektrit meie lasteaeda, lapsed ei tunne kivimeid. Lastele pole selgitatud, et elektritootmine on kallid ja seda tuleb säästa. Toad on meil soojad. Lasteaia seadmete ostmisel on jälgitud energiatõhusust ja elektriseadmed lülitatakse välja pärast nende kasutamist.

2020: Energiakulu lasteaias ei ole avalikult teada, aga õppetegevustes pööratakse energia säästmisele tähelepanu. Tuledel ei lasta asjatult põleda ja kui kuskil seda märgatakse, kustutatakse tuli. Õhtul lülitatakse arvutid välja.

2021: Energiakulu ei ole endiselt lasteaias avalikult teada, aga aastakokkuvõtte näitab, et elektrit kasutatakse väga mõistlikult, asjatult tuled ei põle. Lülitite juures ka tuld kustutama kutsuvad pildikesed. Tuled kustutatakse, kui lahkutakse rühmast.

Globaalne kodakondsus.

2017: Meie lasteaias käivad väga erinevast rahvusest lapsed: eestlased, venelased, soomlased, inglased, itaallased. Lastele on tutvustatud Lätit, Venemaad, Norrat. Lapsed teavad, millEnergiakulu lasteaias ei ole e poolest inimesed üksteisest erinevad. Suheldakse ka teisest rahvusest inimestega. Lapsed teavad, mis keelt nad ise räägivad. Muukeelsed lapsed ei oska öelda oma rahvust. Lapsed teavad, et

erivajadustega inimene vajab abivahendeid: koer, kepp, ratastool, prillid. Lapsed saavad aru, et nende tegudel on tagajärg, kui tegemist on lihtsamate situatsioonidega ja nende endaga seotud. Rõõmurullide rühmas kasutatakse „Kiusamisest vabaks” metoodikat, Pääsusabade rühmas Persona Dolls metoodikat.

2018: Õpetajad, lapsed ja lapsevanemad teavad, mis rahvusest lapsed käivad meie lasteaias. Tutvustatakse lastele neid rahvusi ja kombeid. Teatakse, mille poolest inimesed üksteisest erinevad. Suheldakse teisest rahvusest inimestega. Lapsed ise teavad ka, mis rahvusest nad on ja mis keelt nad räägivad. Õpetajad ja lapsed ütlevad, et nad teavad, mis on erivajadustega inimeste abivahendid, lapsevanemate arvates see nii ei ole. Lapsed mõistavad, et nende tegudel on tagajärg. Kõik teavad „Kiusamisest vabaks” ja „Persona Dolls” metoodikat, rühmades kasutatakse mõlemat metoodikat.

2020: Lasteaias tutvustatakse erinevate rahvaste kombeid. Põlis palju kasutatakse õppetöö läbiviimisel teiste maade muinasjutte ja muusikat. Süsteemselt tähistatakse Eesti tähtpäevi nagu näiteks EV sünnipäev, vastlapäev, mardipäev, kadripäev. Õppetöösse on igal võimalusel toodud sisse Eesti toidu, kultuuri, muinasjuttude, muusika ja kodukohaga seonduvad tegevused. Lapsed on muutunud tolerantsemaks erinevuste suhtes, mõistetakse, et mõned lapsed vajavad erimenüüd, abistatakse kui kellelgi on näiteks käsi kipsis. Lapsed saavad aru, et on erinevad rahvused ja kõneletakse erinevaid keeli. Lasteaias tegeletakse pidevalt kiusamisvaba keskkonna loomisega, ollakse seotud ka "Kiusamisest vabaks" metoodikaga.

2021: Lasteaia rühmades kasutatakse tihti õppetegevustes ja ka vabatahtliku teenistuse raames erinevate maade jutte, muusikat, kombeid ja toitide tutvustamist. Tähtsal kohal on Eesti tähtpäevad ja ka rahvusvahelise levikuga tähtpäevad, mida tähistatakse rühmasiseselt või ka üle lasteaia (EV sünnipäev, vastlapäev, mardi ja kadripäev, emadepäev, isadepäev, vanavanemate päev). Lapsed on oma kaaslaste suhtes tolerantsemad, erinevused ei tekita probleeme, aga selleks on vaja ka pidevalt tööd teha, et nii oleks. Püüdleme kiusamisvaba keskkonna poole, ka see vajab pidevat ja katkematut tööd.

Tervis ja heaolu.

2017: Lastele pakutakse mitmekesist ja tervislikku toitu. Lastele räägitakse tervislikust eluviisist, on olemas tingimused tervisliku eluviisi toetamiseks. Lapsed liiguvad palju värskes õhus. Pööratakse tähelepanu haiguste ennetamisele: regulaarsed treeningud, toitumine, magamine, teiste kammi ja taskurätti ei kasutata, aevastades pannakse käsi suu ette. Lastele luuakse tingimused vaimse heaolu parandamiseks: suunatakse rääkima enda ja teiste emotsioonidest. Aidatakse muresid lahendada.

2018: Lasteaias on alati väga hea söök. Räägitakse tervislikust eluviisist ja on loodud tingimused tervisliku eluviisi loomiseks. Viibitakse palju värskes õhus. Haiguste ennetamine on lasteaias väga oluline meede. Luuakse kõik tingimused laste vaimse heaolu parandamiseks. Murede ja probleemide lahendamine on igapäevane töö. Lastele pööratakse tähelepanu.

2020: Meie lasteaias pööratakse tervisele suurt tähelepanu. Väga tähtsal kohal on õues viibimine, seda tehakse igasuguse ilmaga, õues viiakse läbi erinevaid õppetevusi. Lastel võimaldatakse liikuda vabalt kui ka liikumistundides õpetaja juhendamisel. Erinevaid liikumisega seotud tegevusi viiakse läbi ka rühma tubastes tegevustes: liikumismängud, tegevuste vaheldumised, orjenteerumismängud.

Selleks, et lapsed peseksid käsi õigesti, on viidud läbi praktilisi õppetegevusi ja kraanikausside läheduses on vastavasisulised posterid. Igal lapsel on omanimeline joogitops, millega saab soovi korral vett juua, ka söögi juurde on võimalus vett juua. Tervisliku toidu populariseerimiseks on terviseampsud ja laste sünnipäevadel toovad vanemad kaaslastele pakkumiseks puuvilju. Erinevate ürituste auhindadeks või tänuks on ka enamasti puuviljad. Lapsed on teinud ise õunamahla, õunamoosi, kuivatanud õunu. Aiamaal kasvavad maitsetaimed, mida kasutatakse näiteks isetehtud võileibade valmistamisel. Küsimustikust tuleb välja, et lastele meeldib lasteaias käia.

2021: Lasteaias on endiselt väga tähtsal kohal õues viibimine. Hommikul võtame lapsi õues vastu, vastavalt ilmale oleme päeval kas lühemalt või pikemalt õues, ka õhtuti, peale õhtusööki, on lapsed õues. Õues on lastel võimalik palju liikuda, mängida vabamängu, võtta osa õppetegevustest. Õues viiakse läbi suur osa liikumistunde, aga ka muusikatunnid on aeg ajalt õues. Lapsevanemate küsitlusest selgus, et ka kodudes on õues viibimine ja liikumine küllalt populaarsed. Seoses meie praeguse kriisiajaga jälgitakse väga seda, et lapsed peseksid käsi, selleks on vaja küll ka järelvalvet. Selleks, et lapsed eelistaksid tervislikke toite, oleme palunud laste sünnipäevadel pakkuda puuvilju, aedvilju või isetehtud kaerahelbeküpsiseid, kohupiimakooke. Oleme lastega koos teinud isekasvatatud suvikõrvitsast moosi, kasutanud seda isetehtud jäätise tegemiseks, küpsetanud omakasvatatud kõrvitsast kõrvitsasaia. Õpetajad osalevad kampaanias "kommivabad kolmapäevad". Küsitlusest tuleb välja, et nii lapsed, õpetajad, kui ka vanemad kodudes eelistavad tervislikke toite. Toidu juurde on lapsel võimalik võtta vett, rühmas on igal lapsel topsik, millega igal ajal võimalus juua vett. Lastele meeldib lasteaias, hommikul tullakse enamasti heatujuliselt ja õhtul minnakse koju rõõmsalt. Kui lapsel on mure, siis leidub alati keegi, kes kuulab: oma õpetaja või õp.abi, eripedagoog. Haigestumise puhul, mis vajab isoleerimist teistest, on olemas ruum, kuhu minna.

Meri ja rannik.

2017: Meie lasteaed jääb merest kaugele, aga Tallinn asub Läänemere ääres. Seda merd ümbritsevad veel Soome, Rootsi, Taani, Läti, Leedu, Poola, Venemaa. Mere ääres käiakse tihti jalutamas. Meri on ilus ja rahulik, hea on mere ääres elada. Meri on kahjuks must ja saastatud, probleem on tõsine. Rannik ei ole puhas. Randadest on külastatud Klooga, Pärnu, Vääna- Jõesuu, Paralepa, Pirita, Stroomi, Pikakari, Aa, Sillamäe, Aafrika, Luidja, Kakumäe. Randades on prügikastid olemas. Merd ja randa ei ole kerge puhastada.

2018: Eesti asub Läänemere ääres. Selle ääres asuvad ka Läti, Leedu, Venemaa, Poola, Saksamaa, Soome, Rootsi. Mere ääres käiakse tihti. Käiakse, sest meri on rahulik. Meri pole puhas. Rand samuti mitte. Käiakse Pirital, Vääne- Jõesuus, Haapsalus, Toilas. Randades on prügikastid. Randasid on raske puhastada. Ollakse õnnelikud, et Eestis on meri, seda tuleb hoida.

2019: Asume Läänemere ääres. Tuntakse riike, mis ümbritsevad Läänemerd. Mere ääres käiakse harva, meeldib meri avaruse pärast. Meri peaks olema puhtam, kuid paistab üsna puhas. Teatakse Stroomi ja Pärnu randasid. Randades asuvad prügikastid, kui prügi randadest eemal hoida, siis on neid lihtsam puhastada.

2020: Õppetöös puudutatakse mere ja rannikuga seotud teemasid, kui sobib ja on vaja. Tutvustatakse ja arutletakse merereostuse teemadel ja mida saaks teha, et suvel oleks mere ääres tore olla. Sel aastal ei ole lapsed saanud mere äärde minna,

seoses covid-19 piirangutega ühistranspordi kasutamisel. Koristustöödel kasutatakse eeldatavalt loodussäästlikke vahendeid, kahjuks ei ole sellele teemale eriti tähelepanu pööratud. Sama võib öelda ka veelindude toitmise kahjulikkusest rääkimise kohta, on neid, kes sellega tegelenud, aga kindlasti võiks see olla rohkem käsitletud.

2021: Rühmades käsitletakse merega seotud teemasid (kuidas hoida meri puhtana, ohud lindudele ja mereloomadele), mängitakse mängu, tehakse kunstitöid, õpitakse laule ja luuletusi kaladest, merest.. Lapsed räägivad oma kogemustest ja käikudest mere äärde, koos rühmaga ei ole aga mere ääres käidud, sest ühistranspordiga ei ole võimalik liikuda (covid19). Koristustöödel kasutatakse puhastusvahendeid, millel ei ole keskkonnale ohtu, aga sellest teavitamine on tagasihoidlik. Veelindude toitmise kahjulikkusest rääkimine, ei ole kahjuks ikka meil ikka heal tasemel.

Prügi ja jäätmed.

2017: Meie ümber on palju prügi, mis jääb järele ostetud toodete ümbert. Kodus on prügi koht prügikastis ja prügi ei visata igale poole laiali ka tänaval ja rannas. Prügi ei visata metsa alla, sest see laguneb kaua ja rikub ümbritsevat keskkonda: satub maa sisemusse ja põhjavette. Kui kohe pole võimalik prügi ära visata, siis hoitakse seda enda käes ja esimesel võimalusel visatakse prügikasti. Ollakse teadlikud üle-Eestilistest kevadel toimuvatest talgutest ja osaletakse ka talgupäevadel lasteaias. Prügi sorteeritakse: paber ja papp, olmejäätmed.

2018: Lapsevanemate arvates pole palju prügi ümbruskonnas, laste ja õpetajate arvates on. Inimesed viskavad. Kodus on prügi prügikastis, seda ei visata igale poole laiali. Seda ei tehta ka õues ja rannas. Metsas ei tohi visata prügi maha, sest see reostab ja võib põhjustada põlenguid. Prügi koht on prügikast. Prügi reostab loodust. Kui pole prügikasti käepärast võetakse prügi kaasa. Vanemad on teadlikud „Teeme ära” talgutest mais, lapsed seda veel ei tea.

2019: Meie ümbrus on puhas. Kui leitakse prügi, siis inimesed selle sinna visanud. Prügi kohta peetakse prügikastiks. Seda ei visata ükskõik kuhu, eriti veel tänavalt või randa. Loodust peab kaitsma. Prügi rikub loodust, see tuleb panna kotti ja visata ära lubatud kohas. Teatakse talgutest „Teeme ära!”. Lapsevanemate hinnangul suudame tegeleda teemaga hindele 3+. Sel aastal lisandus meie hoovi olmejäätmete prügikast ja kogume ka kasutatud patareisid.

2020: Lasteaias on olemas eraldi kogumiskastid üldprügile, paberile ja papile ning biojäätmetele. Lapsed on teadlikud, et paberit ja pappi kogume eraldi. Selleks on rühmades eraldi kastid. Info biojäätmete kogumisest on puudulik. Lastele on räägitud, miks tuleb prügi sorteerida ja mida teatud prügist tehakse, vanemad lapsed mõistavad hästi prügi sorteerimise vajalikkust. Meie lasteaed on korras ja puhas, sest selle eest hoolitsevad erinevad suured inimesed, aga tihti on abiks ka lapsed ise, pühkides maha kukkunud sodi ja korjates õuealal sinna sattunud prahti. Lasteaias on nii ruumides kui õuealal prügikastid, aga plaanis on õuealale paigutada pilkupüüdvamad ja mugavama kasutusega prügikastid. Selleks, et tekiks vähem prügi, on meil populaarne taaskasutus ja paberi kasutuses läbimõeldum tegevus.

2021: Lasteaias on teada, et kogume eraldi paberit/pappi, biojäätmeid ja olmeprügi. Rühmades ikka paberi kogumiskastid ja lastele on see juba harjumuspärane. Lastele selgitatakse ka, miks on vaja prügi sorteerida ja mida teatud jäätmetest ja prügist tehakse. Pappi kasutasime oma õppeaias peenarde tegemisel aluseks. Meie kunstitegevustes on väga populaarsed erinevad jääkmaterjalid. Meie lasteaia õueala

on sel perioodil olnud küllaltki prahti täis. Praht satub meie õuele naabruses olevalt suurelt ehituselt. Lapsed on selles osas väga tähelepanelikud ja tihti korraldavad omaalgatuslikke prahi korjamis reide. Prahti koristavad ka õpetajad. Õuealal on meil üks avalik prügikast, sellest on aga vähe ja ka vanemad on seda meelt. Prügikast peaks olema iga rühma mänguplatsil.

Kooliõu.

2017: Meie lasteaia hoovi eest hoolitsetakse regulaarselt. Õpetajad korjavad lastega koos prügi maast ära. Lasteaia õuealal on suured prügikastid ja asuvad kättesaadavas kohas. Ka lapsed teavad, kus need asuvad. Meie lasteaia hoovis asub jalgratta parkla. Õuealal asuvad pöösad, puud, peenrad tekitavad tunde, et õueala on looduslähedane. Puudest on meie hoovis pihlakad, kased, saar, kuused, nuld, õunapuud. Pöösatest sirelid, kuldjuur, lumepalli pöösas. Peenral kasvavad roosid, pojeng ja istutatud üheaastased lilled. Lillepottides on taimed, mida lapsed saavad ise külvata: saialill, lehtpeet, till, kress.

2018: meie lasteaias on puhas ja hoolitsetud territoorium. Pooled lastest, vanematest, õpetajatest osalevad talgutel. Meie lasteaias on piisavalt talgupäevi. Meie lasteaia õueala on piisavalt looduslähedane. Lasteaias ei ole piisavalt kohti jalgrataste parkimiseks. Meie lasteaia õuealal on piisavalt prügikaste. Meil ei ole kompostikasti. Maha vistaud prügi koristatakse ära. Prügikastid lasteaia õuealal on õigetes kohtades. Õuealaga ollakse rahul.

2019: Sõime rühma lapsed on rahul meie hooviga. Lapsevanemad on ka üldiselt rahul. Meil on uus, puhas hoov, kus on tore mängida. Pered osalevad „Teeme ära!” talgutel. Talgupäevi võiks olla rohkem. Meie hoovi peetakse looduslähedaseks: puud kasvavad ja lilled ka. Meil on olemas jalgrattaparkla. Kui praht visata prügikasti, siis hoovialal ei ole prügi, selleks on olemas igal platsil väikesed ämbrid. Meie kompostimiskotte peavad lapsevanemad prügiks. Ootame projekti „Söödav linnaaed” käigus tellitud kompostitrumlit. Lapsed annavad leitud prügi õpetajale ja lapsevanemad viskavad need prügikasti.

2020: Antud teema on käsitletud alapunktides prügi ja jäätmed ning elurikkus ja loodus.

2021: Antud teema on käsitletud alapunktides prügi ja jäätmed ning elurikkus ja loodus.

Transport.

2017: Enamus lastest tulevad lasteaeda oma autoga. 1/3 sõidab ühistranspordiga. Lapsed on teadlikud käitumistavadest ühistranspordis liigeldes: vanematele inimestele antakse istekoht, sõidetakse vaikselt istudes, seistes, teisi segamata ja neile on tutvustatud liikluseeskirju: valgusfoori värve, autoteedel ei mängita, ükski laps ühistranspordis ei liikle, teiste inimeste vale käitumist selgitatakse lapsele ja parandatakse teadmisi. Ollakse rahul tasuta ühistranspordiga Tallinnas. Lasteaias on olemas jalgratta parkla, mida lapsed aktiivselt kasutavad.

2018: Lasteaeda tullaakse jalgsi või ühistranspordiga, aga ka isikliku autoga. Trolliga ja rongiga ei sõideta. Lastele õpetatakse käitumist liikluses. Teed ületatakse õigest kohast, õige foori tulega. Lastele selgitatakse õiget käitumist, kui laps on pealt näinud valet teeületuse korda. Lapsed üksinda ühistranspordis ei sõida. Lapsed teavad, et sõiduteel ei mängita. Lapsi õpetatakse vanematele inimestele istekoha andmist.

Kõigile meeldib tasuta ühistransport Tallinnas.

2019: Lasteaeda tullakse bussiga, autoga või jalgsi. Lapsi õpetatakse ühistranspordis korralikult käituma. Teed ületatakse õiges kohas. Lastele selgitatakse liiklusreegleid, kui nähakse kedagi neid rikkumas. Lapsed üksi ühistranspordiga ei liikle, sõiduteel ei mängi. Meile meeldib Tallinna tasuta transport.

2020: Transpordi kasutust on uuritud vähe, vaid mõnes rühmas, kus tulemuseks väga suur autoga lasteaeda tulemise protsent ja seda näitab ka hommikul lasteaia ees olev suur autode hulk. Kahjuks tuleb küsimustikust välja ka see, et nädalavahetusel kasutatakse vähe ühistransporti, eelistatakse autot. Transpordi kasutamise ja kodutee uuringud on liiga tagasihoidlikud, sellel teemal on lastega räägitud, aga kaarte/skeeme ei ole tehtud. Lasteaia territooriumil liikuv transport arvestab laste ohutusega, kahjuks paljud vastajad ei oska seda öelda ju ei ole olnud kokkupuuteid transpordivahenditega õuealal.

2021: Enamustes rühmades on uuritud kuidas lapsed lasteaeda tulevad/lähevad. Suurem enamus tulevad autoga. Vanemate vastustes on näha, et parkimisega on probleeme. Ühistransporti kasutatakse vähe ja vähe tullakse ka jalgsi. Vanemate vastustest nähtub, et üle poole kasutab ka nädalavahetusel liikumiseks autot. Lastega on räägitud nende koduteest, milliseid ohte seal on, milliseid objekte näinud, kaarti tehtud ei ole. Teenindav transport liigub lasteaia territooriumil ohutusnõudeid silmas pidades.

Vesi.

2017: Pooled vastanutest joovad keetmata kraanivett, pooled ostavad poest. Vett keedetakse tee ja kohvi tegemisel. Lastele räägitakse, et vesi on elu alus. Lapsed on teadlikud, et vett kasutatakse ka elektri tootmisel ja vees elavad erinevad organismid. Filme selle kohta, et vett ei tohi reostada ei vaadata, kuid sellest on räägitud. On teada protsendid kui suur on inimese organismi vee kogus ja kui palju inimene päevas vett peab tarbima. Teatakse ka seda, kui palju kaamel joob vett ühe korraga.

2018: Vett juuakse kraanist. Seda ei keedeta. Ka poest ostetakse vett. Vesi on elu alus ja seda õpetatakse ka lastele. Väiksematele lastele veel ei tutvustata vee kasutamist elektrienergia saamiseks. Elu vees teemana ei ole veel lastele tutvustatud. Ka vee reostamise teemat pole lastele tutvustatud. Inimene koosneb 70% veest ja vajab 1,5-2 liitrit vett päevas. Kaamel on võimeline ära jooma 100-150 liitrit korraga.

2019: Juuakse nii kraanivett kui ka poest ostetud pudelitest vett. Joogivett keedetakse. Lastele räägitakse, et vesi on elu alus. Lapsed ei tea, et vett kasutatakse elektrienergia tootmiseks. Kodus ei räägita lastele veest kui elukeskkonnast, seda tehakse lasteaias. Lasteaias vaadatakse lastega filme, kuidas hoida vesi puhtana. Lapsevanemad on informeeritud, et inimkehas moodustab vesi 60%. Õpetajad seda ei tea. Inimene vajab päevas umbes 2 liitrit vett. Õpetajate jaoks ei tekita probleemi fakti teadmine, et kaamel joob korraga ära 114 l vett.

2020: Küsimustikust tuleb välja, et vee teema ei ole leidnud piisavat tähelepanu. Kuigi õppetöös räägitakse palju vee ringlusest, vee puhtusest ja kasust, siis ei ole põhjalikult uuritud, kas kraanivett kasutatakse säästlikult. Kahjuks ei teata ka, et lasteaias oli möödunud suvel vihmavee kogumiseks, et kasta, veenõu. See asus kohas, mis ei paista eriti välja. Igal aastal tehakse kokkuvõtte veekulust, mis on näha eespool tabelist. Lasteaias võimaldatakse lastel vabalt juua peaaegu igal ajal

kraanivett, küsimustikust selgub, et seda, miks eelistada kraanivett, pole väga tehtud. 2021: Meie lasteaias on juba mitu aastat olnud lastel võimalus juua vett toidu kõrvale, rühmas igal lapsel tops, millega saab juua, kui tahab, õue jaoks on igale lapsele pudel, kuhu saab kraanivett lasta. Meie jooime lasteaias ainult kraanivett, kodudes kasutab ka enamused joomiseks kraanivett, on ka neid, kes seda ei tee, sest arvavad, et torud mustad. Püüame ka kraanivett säästa, seda pidevalt järelevalvet tehes. Sel perioodil on veekulu lasteaias suurem, kui möödunud aastal, sest me oleme oma õppeaeda kastnud, kuna oli väga kuiv suvi. Meil on ka vihmavee kogumiseks nõud, aga sellest ei piisa kastmiseks.

Meie 2019. aasta küsimustikest jäid vastamata „Tervis ja heaolu“, „Globaalne kodakondsus“ ning „Kliimamuutused“ küsimustikud. Meie lasteaias on nüüd kaks rühma vähem, lähtusime teemadest, mis on meie eesmärkideks võetud.